

به بهانهٔ ۸۰مین بازپخش یوسف پیامبر؛ چرا نوستالژی‌های آی فیلم خوب دیده می‌شوند

گذشته‌های صداوسیما هنوز پر مخاطب هستند

مختارنامه‌ترجیع‌بندآی فیلم

در پنج سال و نیم اخیر بیش از ۳۰۰ سریال از شبکه آی‌فیلم پخش شده که در این میان مختارنامه با پنج مرتبه تکرار پای ثابت تلویزیون در چندسال اخیر بوده و بنابر آمار مراکز تحقیقاتی خارج از سازمان، در زمان بازپخش مختارنامه، پانیتخت و یوسف پیامبر آمار مخاطبان سیما افزایش پیدا می‌کند. البته اعداد و ارقام تلویبون هم روی همین منطق صحه می‌گذارد و میزان مخاطب بالای ۱۰ هزار نفر، در شرایطی که بسیاری از تولیدات در حال پخش تلویزیون مخاطب ۴ و ۳ رقیمی دارند، منطق چرایی بازپخش چندباره این سریال‌ها را روشن می‌سازد. به‌عنوان مثال تلویزیون در پنج سال اخیر، دو مرتبه مجموعه پانیتخت

۳ بار یا بیشتر و نوستالژی دهه‌های ۸۰ و ۹۰

در بین آثاری که سه مرتبه یا بیشتر در سال‌های اخیر اکران شده‌اند، عمده تولیدات مربوط به بازه سال‌های ۸۵ تا ۹۵ است که نشان می‌دهد تولیدات با قابلیت چند بار دیدن مربوط به کدام بازه زمانی است. البته جدای از کیفیت این آثار حسن نوستالژی هم در جذابیت این تولیدات مؤثر است و در بین ۱۱ اثری که سه مرتبه یا بیشتر از آی‌فیلم پخش شده، هفت سریال مربوط به بازه زمانی ذکر شده و یک سریال (روزی روزگاری) پخشش به دهه ۷۰ شمسی باز می‌گردد. سسوای این نکته بیش از ۸۰ درصد تولیدات پخش شده در آی‌فیلم مربوط به اواسط دهه‌های ۸۰ و ۹۰ شمسی است و این موضوع نشان

می‌دهد اقبال مخاطب به کدام گروه از تولیدات بوده. حضور پررنگ آثار تاریخی در کنار مولودهای خانوادگی آثار بیشترین تولیدات تکراری در آی‌فیلم را قبضه می‌کند و این موضوع نشان می‌دهد مخاطب ایرانی علاقه شدیدی به مولودها دارد و بر خلاف تصور که گمان می‌شود سریال‌های طنز ضریب بیشتری در آی‌فیلم دارند؛ اما مولودهایی چون ستایش مخاطبان بیشتری دارند یا بیشتر مورد اقبال مدیران سازمان برای بازپخشند؛ مولودهایی که عمده‌شان بیشتر مربوط به بازه دهه ۸۰ هستند و نشان می‌دهد تولیدات حسین سهیلی‌زاده هنوز مقبول سازمان است.

آمارها از بی‌توجهی مخاطبان به سینمای تحمیلی همجنس‌گرایانه در آمریکا خبر می‌دهند

شکست بزرگ ضد فرهنگ‌ها

باید نشانه‌ای بر آغاز پایان یک دوران که تأثیرش را بر صنعت فرهنگی و تولیدات سرگرم‌کننده، به‌ویژه در سینما می‌گذارد، قلمداد کرد. در تازه‌ترین نمونه فیلم سسیمیایی Kiss of the spider woman که در دسته آثار همجنس‌خواهانه قرار می‌گیرد، افتتاحیه پسیسار بدی را در سینماهای آمریکای شمالی تجربه کرده و در آای هر سالن تنها ۷۶۷ دلار فروخته تا حتی با حضور «جینفر لوز» در مقام بازیگر، آورده‌ای در حدود ۹۲۰ هزار دلار در آخر هفته داشته باشد. ادامه این روند باعث می‌شود تا فیلم موردنظر برای جریان ضررهای مادی‌اش از پرده پایین بیاید و به استریم کوچ کند. این اولین بار نیست که یک اثر همجنس‌گرایانه در مسیر عرضه خود به تماشاگران جدی سینما با مسئله و مشکل جدی مواجه می‌شود؛ اتفاقی که اگر ادامه‌دار باشد، می‌تواند سینما را به وضع سابقش برگرداند و فیلم‌های موردعلاقه جریان‌های مسلط فرهنگی در هالیوود را به طور مثال به چیزی شبیه به میزانشکی که در دهه هشتاد میلادی رواج داشت نزدیک کند. فیلم Kiss of the spider woman در حالی تاکنون کمتر از ۱ میلیون دلار فروخته که دو شرکت «رودس‌سایز ارتکشن» و «لایزنگیت» برای خرید این اثر ۳۴ میلیون دلار هزینه کرده‌اند و گمان نمی‌رود که «بوسه زن عنکبوتی» حتی به موفقیتی نسبی و حداقلی در اکران دست پیدا کند.

امیلیاپرز

«ژاک اودیار» فیلم‌ساز مهم و شناخته‌شده‌ای در میان کارگردانان متأخر فرانسوی محسوب می‌شود که با آثاری از قبیل «یک پیامبر»، «قهرمان خودساخته»، «لب‌هایم را بخوان» و... تا فیلم پرسروصدای «امیلیاپرز» از معدود امیدهای سینمای اروپا در برابر هژمونی فرهنگی جریان اصلی هالیوود به نظر می‌رسید. اما سودای کسب جایزه اورا نیز فریب داد تا باتوجه‌به معیارهای مضمون‌زده و دیکته‌شده از سمت اعضای آکادمی طوری که آن‌ها دوست دارند پشت دوربین قرار بگیرد و با نظرگاه این

محمدحسین سلطانی خبرنگار گروه فرهنگ

تلویزیون در آخرین آساری که منتشر کرد، خبر از حضور آی‌فیلم و شبکه ۳ در صدر پر مخاطب‌های تلویزیون داد. چند روز بعد روابط عمومی سازمان خبرپخش دوباره «یوسف پیامبر» را در رسانه‌ها منتشر کرد. سریالی که در پنج سال اخیر سه مرتبه در شبکه آی‌فیلم بازپخش شد و از سال ۸۷ تا کنون بیش از ۱۰ مرتبه روی آنتن شبکه‌های مختلف سیما رفته و هنوز مخاطب دارد. آی‌فیلم از همان زمانی که پخشش را در تلویزیون آغاز کرد

آرشیو مهم‌تراز پخش است؟

در پنج سال و چند ماه اخیر ۱۰۵ سریال از آی‌فیلم ۲ مرتبه یا بیشتر پخش شده که نشان می‌دهد برخی تولیدات برای مسئولان و مخاطبان این شبکه ضریب بیشتری دارد و محتوا و مدل روایی آثار مخاطب را بیشتر جذب کرده. آثار قصه‌گویی که بیش از یک فصل اکران و پخش شده و دنبال‌دار بوده، پخش قابل‌توجهی از این دست آثار را تشکیل می‌دهند. حدود ۳۰ اثر از این ۱۰۵ سریال دنباله هستند. تقریباً ۹۰ درصدشان ربطی به تولیدات قرن جدید ندارند، هر چند از سال ۱۴۰۱ تاکنون همچنان تولیدات دنباله‌دار ادامه داشته‌اند. تکرار شدن پخش برخی آثار در سال ۹۹ و دوره جدید مدیریت سازمان، نشان می‌دهد برخلاف تغییرات عمده‌ای که در عمده شبکه‌های تلویزیون با تغییر مدیریت دچار شده، شبکه آی‌فیلم به دلیل متکی بودنش به آرشیو چندان تفاوتی چه در میزان مخاطب و چه در میزان تولیدات پخش نداشته است. هر چند اگر کمی بازر و گسترده‌تر نگاه کنیم برخی نام‌ها و کارگردان‌ها به مرور زمان از شبکه آی‌فیلم کنار گذاشته شده‌اند، به‌عنوان مثال سریال‌های مهران مدیری از دایره پخش آی‌فیلم خارج شده یا اینکه مدل پخش سریال‌های دنباله‌دار،

سازوکارش به‌گونه‌ای ترسیم شد که تولیدات پر مخاطب در این شبکه دوباره پخش شود و مخاطبی که دوست دارد آثار پر مخاطب را دوباره ببیند، به سراغ این شبکه می‌رفت. آی‌فیلم بر همین مبنا همیشه از ۱۰ شبکه پر مخاطب بوده و در پنج سال اخیر پای ثابت پنج شبکه‌های پر مخاطب است و در چند آمار اعلام‌شده اخیر آی‌فیلم یا در صدر پر مخاطب‌ها قرار گرفته یا در رده دوم و سوم جا خوش کرده است. اینکه دلیل جهش آی‌فیلم در چندسال اخیر چه بوده، مسئله این گزارش نیست و مسئله ما بررسی بیش از ۳۰۰ سریال است که از فروردین ۹۹ تا ۲۰ مهر ۱۴۰۴ در تلویزیون پخش شده‌اند.

از تغییرات آی‌فیلم در سال‌های اخیر است. با تمام این اعداد و ارقام هنوز چند سؤال جدی هنگام اعلام شبکه آی‌فیلم بین دو شبکه پر مخاطب سیما سؤالات جدی‌ای را ایجاد می‌کند و به‌جای آنکه مایه خوشحالی باشد، از نگاه برخی کارشناسان ضعف سازمان تلقی می‌شود که صداوسیما به‌جای آنکه تولیدات فعلی‌اش را پر مخاطب شود و شبکه‌هایی چون ۲ و ۱ سریال‌هایی با میزان بازدید بالای ۱۰ هزار (در تلویبون) پخش کنند، آی‌فیلم با تولیدات ۱۰ و ۱۵ سال قبل پر مخاطب می‌شود. شاید این پاسخ در میان بیاید که تولیداتی چون مختارنامه در حال ساخت است و سریال‌هایی چون موسی و سلمان در حال ساخته‌شدن هستند؛ اما سؤال جدی اینکه آیا تولیداتی چون ستایش و فاصله‌ها و دوپینگ هم نمی‌شود دوباره ساخته شوند؟ آیا تولیدات چنین آثاری هم شدنی نیست؟

همچنان مخاطب در حال بالا و پایین کردن شبکه‌هاست و آخرین جایی که امکان دارد قدری از زمان خود را بگذارد برای تماشایش، آی‌فیلمی است که دنباله‌های پنج و ۱۰ ساله گذشته را پخش می‌کند؛ تولیداتی که تنها ۶ درصدشان مربوط به سال ۱۴۰۱ تاکنون است.

سریال‌های پرتکرار آی‌فیلم از سال ۱۳۹۹ تا مهر ۱۴۰۴											
نام سریال	تعداد دفعات پخش	سال اکران تلویزیون	نام سریال	تعداد دفعات پخش	سال اکران تلویزیون	نام سریال	تعداد دفعات پخش	سال اکران تلویزیون	تعداد دفعات پخش		
مختارنامه	۵	۱۳۸۹	بچه مهندس ۴	۲	۱۴۰۰	دودکش	۲	۱۳۹۲	بیمار استاندارد	۲	۱۳۹۵
یوسف پیامبر	۳	۱۳۸۷	سفر به جزایه	۲	۱۳۷۶	زیرخاکی ۳	۲	۱۴۰۱	شرم	۲	۱۳۹۹
روزی روزگاری	۳	۱۳۷۰	نون خ ۳	۲	۱۴۰۰	سلام آقای مدیر	۲	۱۳۹۸	لحظه گرگ و میش	۲	۱۳۹۷
ستایش ۳	۳	۱۳۹۸	زمین گرم	۲	۱۳۹۹	ماه و پلنگ	۲	۱۳۹۵	مرد نقره‌ای	۲	۱۳۹۸
ستایش ۲	۳	۱۳۹۲	مرگ تدریجی یک رؤیا	۲	۱۳۸۷	زیرخاکی ۲	۲	۱۳۹۹	هشت و نیم دقیقه	۲	۱۳۹۵
ستایش ۱	۳	۱۳۸۹	سرخوخه	۲	۱۴۰۰	خواب و بیدار	۲	۱۳۸۱	پژمان	۲	۱۳۹۲
پادری	۳	۱۳۹۵	احضار	۲	۱۴۰۰	زیرخاکی	۲	۱۳۹۹	به کجا چنین شتابان	۲	۱۳۸۸
در قصه‌ها زندگی می‌کنند	۳	۱۳۹۵	آچمز	۲	۱۳۹۸	روزهای بی‌قراری ۲	۲	۱۳۹۵	میوه ممنوعه	۲	۱۳۸۶
فاصله‌ها	۳	۱۳۸۹	حکم رشد	۲	۱۴۰۱	من یک مستأجرم	۲	۱۳۸۳	پایتخت ۵	۲	۱۳۹۷
دوپینگ	۳	۱۳۹۹	خانه سبز	۲	۱۳۷۵	صفر ۲۱	۲	۱۳۹۹	مادرانه	۲	۱۳۹۲
چاردیواری	۳	۱۳۸۹	وضعیت سفید	۲	۱۳۹۰	مسافران	۲	۱۳۸۸	در چشم باد	۲	۱۳۸۸
پراتنز باز	۲	۱۳۸۹	پرگار	۲	۱۳۹۸	کیمیا	۲	۱۳۹۴	پایتخت ۴	۲	۱۳۹۴
تپ سرد	۲	۱۳۸۳	نون خ ۱	۲	۱۳۹۸	نواز زرد ۲	۲	۱۴۰۱	پیروانه	۲	۱۳۹۲
بچه مهندس ۱	۲	۱۳۹۷	باخانمان	۲	۱۳۹۹	آخرین ایست بازرسی	۲	۱۳۹۱	دلدادگان	۲	۱۳۹۷
تعبیر وارونه یک رؤیا	۲	۱۳۹۴	دودکش ۲	۲	۱۴۰۰	یک لحظه دیرتر	۲	۱۳۹۰	پایتخت ۲	۲	۱۳۹۲
زنجانه	۲	۱۳۸۴	قرارگاه مسکونی	۲	۱۳۸۷	مینو	۲	۱۳۹۷	پس از باران	۲	۱۳۷۹
پناه آخر	۲	۱۳۹۸	هم بازی	۲	۱۴۰۰	زن با پا	۲	۱۳۸۸	پایتخت ۱	۲	۱۳۹۰
بچه مهندس ۲	۲	۱۳۹۷	همسران	۲	۱۳۷۳	از سرنوشت	۲	۱۳۹۸	آوای باران	۲	۱۳۹۲
پیدا و پنهان	۲	۱۳۹۱	بزنگاه	۲	۱۳۸۷	نجوا	۲	۱۳۹۷	کوبار	۲	۱۳۹۷
یوعلی سینا	۲	۱۳۶۴	برادر	۲	۱۳۹۵	تا تریا	۲	۱۳۹۰	دردسرای عظیم ۱	۲	۱۳۹۳
آینه‌های نشکن	۲	۱۳۸۷	چوب‌خط	۲	۱۴۰۰	زیر پای حادر	۲	۱۳۹۶	دل‌دار	۲	۱۳۹۸
نون خ ۴	۲	۱۴۰۲	گاو صندوق	۲	۱۳۸۸	نواز زرد	۲	۱۳۹۶	عقیق	۲	۱۳۹۶
بازی نقاب‌ها	۲	۱۳۹۷	هوش سیاه	۲	۱۳۸۹	پشت بام تهران	۲	۱۳۹۴	وفا	۲	۱۳۸۵
بچه مهندس ۳	۲	۱۳۹۹	مأمور پدیده	۲	۱۳۸۷	وارث	۲	۱۳۹۸	مدینه	۲	۱۳۹۳
شب دهم	۲	۱۳۸۰	میکائیل	۲	۱۳۹۴	سه دونگ سه دونگ	۲	۱۳۹۰	فوق لیسانسه‌ها	۲	۱۳۹۸
زمانه	۲	۱۳۹۱	گشت ویژه	۲	۱۳۹۵	دزد و پلیس	۲	۱۳۹۱	دست بالای دست	۲	۱۳۹۱
سه در چهار	۲	۱۳۸۷									

راستا مسئولان امارات متحده عربی تصمیم گرفتند انیمیش را برای عموم به نمایش گذارند. اکران «لایت‌یر» در مالزی نیز به در بسته خورد تا عاقبت فیلم با وجود بودجه گراف ۲۰۰ میلیون‌دلاری فقط ۲۲۶ میلیون دلار در سراسر دنیا فروش کند. تجربه نشان داده‌غول‌های صنعت سینما در مواجهه با آثار دنباله‌دارشان که ریشه در دهه‌های گذشته دارد نباید مسیر مرسوم قصه‌گویی و شخصیت‌پردازی را با دست‌فرمان «تنوع» از مسیر خود منحرف کنند، چون در این صورت احتمالاً با واکنش بسیار منفی‌ای از طرف مخاطبان هدف خویش روبه‌رو می‌شوند. پرواضح است در خصوص اسپین‌آف «داستان اسباب‌بازی»، این قضیه شدت بیشتری نیز پیدا می‌کند.

کوبیر

همان‌طور که از اسم فیلم «کوبیر» بر می‌آید، بیننده با یک فیلم همجنس‌گرایانه در خصوص رابطه میان دو فرد طرف است که پیش از تماشا لایه‌ی بیرونی و حتی درونی‌تر پیرنگ را برایش مشخص و نشانه‌گذاری می‌کند. اولین نمایش این اثر در هشتادویکمین جشنواره فیلم ونیز رقم خورد؛ چندی بعد، «کوبیر» توسط کمپانی لاک‌یر خریداری و در سینماهای ایتالیا اکران شد تا عملاً حضور جهانی‌اش در بازارهای دنیا را آغاز کند. «لوکا گوادانینو» کارگردان اثر که پیش‌تر با فیلم «مرا با نامت صدا بز» در میان مخاطبان سینمای جشنواره‌ای شناخته می‌شد، «کوبیر» را شخصی‌ترین تجربه سینمایی‌اش خواند و آن را ادای دینی به «مایکل پاول» و «امریک پرسیرگر» کارگردانان فیلم مهم کشش‌های قرمز قلمداد کرد. «کوبیر» عموماً با نقدهای مثبتی از طرف منتقدان روبه‌رو شد؛ اما در جایی که باید، یعنی در میان قضاوت مردم‌شناسی برای مطرح‌شدن نداشت، چون با بودجه‌ای بالغ بر ۵۰ میلیون دلار، فقط اندکی بیش از ۷ میلیون دلار فروش کرد تا حتی حضور جهره‌شناسی چون «دنیل کریگ» هم به کارش نیاید.

ایمان عظیمی خبرنگار گروه فرهنگ

همجنس‌گرایی همواره یکی از مضامین موردعلاقه صاحبان آثار در غرب فرهنگی و معرفی بوده و از دوران باقرنث موج نو هالیوود به این‌سو موردتوجه طیف قابل‌توجهی از مخاطبان سینمای جهان و آمریکا قرار گرفته است؛ اما با ورود صنعت سینما به دهه دوم قرن بیستم و پس از اهدای اغلب جوایز مهم به جامعه سفیدپوستان آمریکایی – که باعث داغ‌شدن هشتک #Oscarsowhite شد – بود که ورق به یکباره برگشت و تأکید آکادمی علوم و هنرهای سینمایی به مسئله حمایت از رنگین‌پوستان و همجنس‌گرایان شدت گرفت، به‌گونه‌ای که بازار این صنعت را با خود وارد دوران جدیدی کرد و روند کم‌وبیش معمولی و ارگانیک ساخت و تربیت سلیقه مخاطبان آمریکایی به‌واسطه کمپانی‌ها و شرکت‌های عظیم فیلم‌سازی را مهندسی کرد. در این فرایند، آکادمی بنا به گفته گردانندگانش، تعداد اقلیت‌های جنسی و نژادی را در میان اعضای خود دوبرابر کرد. در همین راستا اسکار ۲۰۲۴ به‌مثابه یک نقطه عطف جایگاهی مهم و تاریخی به دست آورد که بر اساس آن، اعضا شروط چهارگانه‌ای به این مراسم سالیانه اضافه کردند که هر اثر برای نامزدشدن در شاخه بهترین فیلم باید حداقل دو مورد از آن‌ها را رعایت کند. همه این موارد مربوط به سیاست‌های دیکته‌شده جنسی تحت عنوان مقابله با تبعیض‌هایی است که به قول آن‌ها، جمعیت غالب سفید و جنسیت‌های تثبیت‌شده زن و مرد را در مرتبه بالاتری از آن‌ها قرار می‌دهد. حتی «تفلیکس» به‌عنوان مهم‌ترین و پر مخاطب‌ترین سرویس پخش استریم، نگاه ویژه‌ای به جماعت همجنس‌باز یا آن‌طور که دوستان جامعه جهانی از آن‌ها با اسم همجنس‌گرا یاد می‌کنند، دارد و با مهندسی سلیقه و ذهن کاربران هویت آن‌ها را مخدوش می‌کند. اما انتخاب مجدد دونالد ترامپ به‌عنوان رئیس‌جمهور ایالات متحده را

فرهنگیان

فرهنگ

سه‌شنبه ۲۲ مهر ۱۴۰۴

شماره ۴۵۳۰

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE

۵